

Norrköpings kommun
norrkoping.kommun@norrkoping.se

Rektorn vid Vilbergsskolan
susanne.stranna@edu.norrkoping.se

Beslut för grundskola och fritidshem

---

efter tillsyn i Vilbergsskolan
i Norrköpings kommun

Tillsyn i Vilbergsskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Norrköpings kommun under 2012 och 2013.

Vilbergsskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 10 och 11 april 2013.

Fakta om skolan

Vilbergsskolan, som omfattar förskoleklass, årskurserna 1 till 6 samt fritidshem, ligger i området Vilbergen i södra delen av Norrköping. På skolan går 287 elever varav 50 elever i förskoleklassen. Till skolan hör ett fritidshem med sex avdelningar. Cirka 162 elever deltar i fritidshemsverksamheten. Det finns fyra arbetslag med tillhörande arbetslagsledare. Arbetslagsledarna ingår tillsammans med rektorn och specialpedagogen i skolans ledningsgrupp.

Skolinspektionen har tagit del av skolans egna sammanställningar över resultaten i alla ämnen för årskurs 6 och i svenska och matematik för årskurs 3 åren 2008 till 2012.

Årskurs 3

Enligt skolans sammanställning för årskurs 3 nådde 87 procent av eleverna kunskapskraven i svenska och 81 procent kunskapskraven i matematik 2012. I svenska som andraspråk, naturorienterande ämnena och i de samhällsorienterande ämnena nådde alla elever kunskapskraven. Under perioden 2009 till 2012 har andelen elever som nått målen/kunskapskraven i svenska sjunkit från 98 till 87 procent. Det är en fallande tendens i matematik där andelen har sjunkit från 98 procent 2010 till 81 procent 2012.

Årskurs 6

Enligt skolans sammanställning för årskurs 6 nådde alla elever kunskapskraven förutom i ämnena engelska, matematik, svenska och idrott och hälsa år 2012. 90 procent av eleverna nådde målen i engelska och 97 procent i idrott och hälsa, matematik och svenska. Sammanställningen visar att måluppfyllelsen i engelska ökade från 73 till 93 procent mellan åren 2008 till 2011 i årskurs 5 för att sedan sjunka till 90 procent 2012 i årskurs 6. Det lägsta resultat i engelska är från 2008 då 73 procent nådde målen. I svenska har resultatet förbättrats under perioden 2008 till 2012. Den lägsta måluppfyllelsen kan noteras i svenska år 2010 då 76 procent nådde målen.

Helhetsbedömning

Vilbergsskolan måste vidta åtgärder så att det tydligt framgår av dokumentationen hur skolan lyckas med sitt uppdrag att öka elevernas kunskaper och förmedla de värdegrundsfrågor som anges i styrdokumentet. Skolan bedriver på flera sätt ett utvecklingsarbete, men det saknas tydlig dokumentation som visar vilka åtgärder som behöver vidtas för en högre måluppfyllelse.

Skolan arbetar på flera sätt med värdegrundsfrågorna men behöver vidta ytterligare åtgärder för att erbjuda eleverna ett reellt inflytande över undervisningen. Skolan har vidtagit flera insatser för att motverka kränkande behandling men det finns ytterligare behov av att skapa bättre förutsättningar för elevernas studiero. Skolinspektionen vill

betona vikten av att alla elever erbjuds en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Skolans ansvar härvidlag är omfattande och långtgående.

Trots ett aktivt pedagogiskt ledarskap och engagerade lärare som har skapat en kontinuitet i planeringen av undervisningen från förskoleklass till och med årskurs 6 finns behov av att utveckla innehållet i de individuella skriftliga utvecklingsplanerna så att dessa ger information om elevernas kunskapsutveckling.

Fritidshemmet vid Vilbergsskolan erbjuder en verksamhet som motsvarar intentionerna i styrdokumentet och fungerar som ett komplement till skolan.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Norrköpings kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 2 september 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Säkerställa att eleverna har ett reellt inflytande på undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen och läroplanen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med planeringen av verksamheten.

Vilbergsskolan har en dokumenterad planering för den närmare utformningen av elevernas inflytande vid skolan. Tillsynen visar att stora delar av elevinflytandet fungerar i praktiken. Eleverna kan enligt utsagor i intervjuerna t.ex. få välja arbets- och redovisningssätt för att visa sina kunskaper.

Av intervjuer med elever och lärare framkommer att eleverna i de flesta ämnena inte har någon möjlighet att påverka innehållet i och planeringen av undervisningen. Av intervjuer med lärare och rektor framgår att de själva betraktar arbetet med ökat elevinflytande som ett av skolans utvecklingsområden. Skolinspektionen instämmer i detta och bedömer att skolan behöver vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa elevernas reella inflytande över undervisningen. Skolinspektionen bedömer att Vilbergsskolan inte erbjuder eleverna inflytande över undervisningen i enlighet med författningarna.

Författning

4 kap. 9 § skollagen

Lgr 11; 1 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet, studiero och en god miljö**Bedömning**

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet, studiero och en god miljö.

- Säkerställa att rektorer och lärare vidtar de omedelbara eller tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma tillrätta med en elevs ordningsstörande beteende.

Motivering

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Rektorn eller lärare får enligt särskilda bestämmelser i skollagen vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma tillrätta med en elevs ordningsstörande beteende. I grundskolan får en lärare t ex visa ut en elev från undervisningslokalen för högst återstoden av ett undervisningspass, om eleven stör undervisningen eller på annat sätt uppträder olämpligt, och eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren. Vidare framgår att denna disciplinära åtgärd ska dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden.

Av tillsynen vid Vilbergsskolan framgår att skolan bedriver ett aktivt arbete för att motverka kränkande behandling. Skolan har redovisat flera återkommande och tillfälliga insatser i syfte att skapa trygghet och studiero. Den årliga planen mot kränkande behandling motsvarar författningarnas krav och där finns bl.a. insatser för att motverka kränkande behandling via sociala medier angivet som prioriterad åtgärd under innevarande läsår.

Av resultaten från Skolinspektionens enkäter som elever och personal har besvarat inför den regelbundna tillsynen framgår att det finns behov av att förbättra studieron. Flertalet av eleverna som svarat anser t.ex. att det finns elever som stör andra elever. Även personal och föräldrar har i enkäten indikerat i sitt svar att det finns behov av förbättra studieron. Att studieron behöver förbättras bekräftas också av de intervjuer med elever och lärare som genomförts. I intervjuer med lärare framgår bl.a. att definitionen av studiero har debatterats återkommande. Skolan har enligt rektorn efter flera diskussioner med elever och lärare tagit fram en gemensam definition av ordet studiero/arbetsro; "arbetsro är en känsla av trygghet som skapas genom möjligheten att få känna sig nöjd med det man gör och möjligheten att känna gemenskap i lärandet. Arbetsro/studiero handlar om när alla är fokuserade på det som sker."

Av tillsynen framgår att skolan på flera sätt har försökt att komma till rätta med problemet och försökt förbättra elevernas studiero. Det som hittills har genomförts har dock inte lett till önskad effekt.

Tillsynen visar att skolan på flera sätt har arbetat med trygghetsfrågorna men att det ännu inte är säkerställt att alla elever erbjuds en skola som präglas av studiero. Det är

därför viktigt att skolan vidtar ytterligare insatser för att öka möjligheterna till studiero. Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan inte arbetar tillräckligt för att tillförsäkra alla elever en trygg skolmiljö.

Författning

5 kap. 6 § skollagen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Säkerställa att omdömena i de skriftliga individuella utvecklingsplanerna avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.
- Säkerställa att det av de individuella utvecklingsplanerna framgår vilka insatser som behövs för att eleverna ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Skriftliga individuella utvecklingsplaner utgör en del i skolans fortlöpande arbete med att informera elever och vårdnadshavare om elevens kunskapsutveckling. Av skollagen framgår att läraren vid utvecklingssamtalet, i en skriftlig individuell utvecklingsplan, ska ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i. Utvecklingsplanen ska också sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Av Skolverkets allmänna råd om utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen (SKOLFS 2012:16), framgår att skriftliga individuella utvecklingsplaner konkret bör beskriva vilka insatser som skolan ska göra, och vad eleven och vårdnadshavaren kan göra, för att eleven ska ha framgång i skolarbetet. Omdömena ska inte innehålla beskrivningar eller värderingar av elevens personliga egenskaper. Även vid ämnesövergripande undervisning ska eleven få omdömen i varje enskilt ämne utifrån kunskapskraven. Undantag från detta är undervisningen i årskurserna 1–3 i grundskolan där det finns kunskapskrav för naturorienterande respektive samhällsorienterande ämnen.

Av samtliga intervjuer framgår att utvecklingssamtal genomförs och eleverna får information i form av en individuell skriftlig utvecklingsplan inför samtalet. Intervjuerna med lärare och rektor visar också att det pågår olika utvecklingsinsatser för att förbättra innehållet i de skriftliga individuella utvecklingsplanerna. Vilbergsskolan prövar flera olika modeller och förutom kommunens gemensamma dataprogram, Dexter, finns flera egna varianter.

Skolinspektionen har tagit del av exempel på individuella skriftliga utvecklingsplaner och granskningen av dessa visar att det varierar huruvida de motsvarar författningarnas krav. Alla innehåller viss information om de kunskapskrav som finns för respektive

ämne. Det finns dock individuella utvecklingsplaner som inte ger omdöme i varje ämne som ingår i ämnesblocket för de naturorienterande ämnena.

Andra innehåller knapphändig information som inte ger någon vägledning om elevens kunskapsutveckling. Det finns också exempel där insatserna för att nå målen beskrivs på ett alltför övergripande sätt. I några utvecklingsplaner finns beskrivningar som "fortsätt att göra ditt bästa" och "utveckla ditt språk". Det finns också exempel på utsagor som beskriver beteendemässiga förmågor, t.ex. modig, omtänksam och stressig.

Skolinspektionen ser positivt på att det pågår ett utvecklingsarbete för att förbättra de skriftliga individuella omdömena. Skolinspektionen bedömer dock att det fortfarande finns brister i planerna och att skolan inte informerar om elevens kunskapsutveckling i enlighet med författningarnas krav.

Författning

10 kap. 13 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Säkerställa att kvalitetsarbetet är dokumenterat och att det finns rutiner för att redovisa konstaterade utvecklingsbehov till huvudmannen.

Motivering

Enligt skollagen ansvarar rektor för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete, dvs. planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Läroplanen anger att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har ansvaret för skolans resultat.

Av Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2012:98), om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framgår bland annat att rektorn bör se till att dokumentationen av skolans kvalitetsarbete är tillräcklig för att ligga till grund för analyser och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingssatser. Vidare bör rektorn skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet. Det är angeläget att rektorn ser till att den dokumentation som personalen gör i olika delar av kvalitetsarbetet systematiseras och sammanställs så att den går att analysera. Personal, elever och vårdnadshavare behöver en samlad bild av verksamhetens resultat, måluppfyllelse och kvalitetsarbete för att ha möjlighet att vara delaktiga, göra val och påverka utbildningens utveckling. Vikten av att analysera orsaken till skillnader mellan olika grupper och klasser eller mellan olika ämnen och målområden i läroplanen betonas särskilt.

Av tillsynen framgår att det finns en kontinuerlig uppföljning och utvärdering såväl på individ- och gruppnivå som på skolnivå. Lärarna gör t.ex. uppföljning av elevernas kunskapsutveckling, bl.a. via portfolio och utvärderar sin undervisning med utgångspunkt från de nationella provresultaten på individ- och gruppnivå. Utvärdering sker också på ämnes- och på arbetslagsnivå. Rektorn efterfrågar och gör årligen sammanställningar av lärarnas och arbetslagens uppföljningar och utvärderingar. Dessutom används kommunens kvalitetsverktyg Qualis för att utvärdera flera av läroplanens områden. Av intervjuer med lärare och rektor framgår dock att det saknas en dokumentation på övergripande skolnivå som utifrån en analys kan påvisa vilka åtgärder som behöver vidtas i syfte att öka skolans måluppfyllelse. Av intervju med rektorn framgår också att det saknas förväntningar från huvudmannens sida med avseende på det systematiska kvalitetsarbetet. Förutom användandet av Qualis sker ingen utvärdering av måluppfyllelsen på huvudmannanivå framgår av intervjun med rektorn.

Skolinspektionen ser positivt på det arbete med uppföljning och utvärdering som genomförs men bedömer att det brister i det systematiska kvalitetsarbetet då det saknas en dokumentation inklusive analys som tydligt ger anvisning för rektorn och huvudmannen om vilka åtgärder som behöver vidtas för att öka måluppfyllelsen på Vilbergsskolan.

Författning

4 kap. 4–7 §§ skollagen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Norrköpings kommun en anmärkning.

Särskilt stöd

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Säkerställa att det av åtgärdsprogrammen framgår hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering

Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogrammet har en central roll i skolans arbete med särskilt stöd genom att vara en hjälp för personalen när det gäller planering och utveckling av den pedagogiska verksamheten kring den enskilde eleven. Det är samtidigt en skriftlig bekräftelse på de stödåtgärder som ska vidtas och bidrar till att ge en överblick.

På Vilbergsskolan utarbetas åtgärdsprogram för elever som ges särskilt stöd. Skolinspektionen har tagit del av åtgärdsprogram och granskat hur dessa är utformade. Skolinspektionens granskning visar att det av slutdelen inte framgår hur åtgärdsprogrammen ska följas upp och utvärderas. Enligt styrdokumentet måste detta tydligt framgå

av ett åtgärdsprogram redan då beslutet om åtgärdsprogram fattas. Det framgår dock av intervjuer och dokumentation att åtgärderna följs upp och utvärderas.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att åtgärdsprogram inte utformas enligt författningarnas krav, då det inte framgår hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Vilbergsskolan bedriver som helhet ett gott arbete med att ge eleverna särskilt stöd, vilket dokumenteras i åtgärdsprogrammen. Därför bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och tilldelar huvudmannen en anmärkning. Rektorn förutsätts åtgärda bristen och någon redogörelse behöver inte lämnas till Skolinspektionen.

Författning

3 kap. 9 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredarna Sofia Lindstrand, Rut Hård af Segerstad och utredare/statistiker Lene Persson Weiss.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Enhetschef

Anders Kennberg
Undervisningsråd/Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).